

Porolissum környéki geofizikai kutatások

Lipovics Tamás¹ – Bajusz István² – Lenkey László³

1. ELTE Földrajz- és Földtudományi Intézet, Geofizikai Tanszék, Budapest
2. Zilahi Történeti Múzeum, Zilah – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
3. MTA - ELTE Geofizikai és Környezetfizikai Kutatócsoport, Budapest

Az előadás az ELTE Geofizikai Tanszéke által az erdélyi Zilah melletti kis település, Mojgrád határában végzett régészeti célú mágneses mérések eredményeit mutatja be. Itt feküdt egykor Porolissum erődje és városa, ami a Római Birodalom Dácia tartományának északnyugati határát védelmezte. A dák háborúk befejeztével kb. Kr. u. 106-ban a határőrizet miatt jött létre a segédcsapatok állomásoztatására szolgáló tábor, majd az idők folyamán kialakult körülötte egy katonai település. A város fénykorában fontos kereskedelmi központ volt, amelyet kb. 25-30 ezer fősnek gondolnak. Ez a település egészen a IV. századig fennállt, azóta viszont a város területén nem telepedett le hosszabb ideig semmilyen más népcsoport sem. Porolissum épületeit csupán a XIX. sz. végi földművelés és az ezzel járó falkitermelés bolygatta meg, ami óriási lehetőséget biztosít az 1908 óta tartó rendszeres ásatásoknak.

A régészeti kutatásokat segítő első mágneses mérések GSM-19 típusú Overhauser magnetométerekkel történtek vertikális gradiens elrendezésben méterszer méteres rácsháló mentén. A város környezetében három helyen: az erőd délnyugati előterében, a Porta Decumana előtti területen; az erőd belsejében, szintén a délnyugati területen; illetve az erődítménytől északra, a településre vezető egykori út mentén történtek nagyfelbontású mágneses mérések mintegy 1,5-2 hektárnyi területen. Mindhárom területen sikerült eltemetett épületek maradványait kimutatni. Az eltemetett falak jelentős pozitív anomáliaként jelentkeznek a mágneses anomáliaképen, ami annak köszönhető, hogy üledékes összetételben elhelyezkedő dáciit kövekből épültek. A vulkanit a közeli Magura hegy kőfejtőjéből származik, és igen erős mágnesezettséget hordoz.